

ВИПРАВА СІДІВ¹

Із Нокнарею² скаче рать
І далі — Клут-на-Барським курганом³;
Каолте⁴ чубом стряса полум'яним,
І Ніав⁵ кличе у путь рушать:
«Звільни своє серце від смертних мрій.
Дме вітер, у вихорі листя знялося,
Наші руки вимахують, має волосся,
Наші груди здіймаються, зір осяйний,
Наші губи розтулені, щоки бліді;
А задивиться хтось услід нашим дружинам —
Ми станем між ним і руки його чином,
І надією серця його тоді».
Поміж ніччю і днем ратники мчать:
Де ж прекрасніший чин чи надію дістанем?
Каолте чубом стряса полум'яним,
І Ніав кличе у путь рушать.

1893

ЦЯ КНИЖКА

Мені закортіло, як і кожному мистцеві, створити з прекрасних, приемних і значущих явищ цього зіпсутого та грубого світу маленький світик і трохи відкрити у візії обличчя Ірландії для тих моїх земляків, які хотіли б подивитися туди, куди я вкажу. Тому я ретельно і неупереджено записав багато того, що чув та бачив, не додаючи нічого з того, що просто вифантазував, хіба що у формі коментарів. Утім, я не сильно старався відокремити свої власні вірування від селянських, а радше дозволив своїм чоловікам і жінкам, демонам і фейрі йти власним шляхом, аби жоден мій аргумент не був їм ані образою, ані захистом. Для людини усе почуте й побачене — це нитки життя, і якщо вона обережно висукає їх із заплутаного кужеля пам'яті, то за бажання зможе зіткати з них такі шати віри, які їй найбільше до вподоби. Я теж зіткнув собі сякі-такі шати, але спробую в них зігрітись і буду радий, якщо вони не виглядатимуть на мені недоладно.

Сподівання і Пам'ять мають єдину доньку, й ім'я її — Мистецтво, і вона збудувала собі оселю далеко від того безнадійного бойовища, де люди на розвилкуватих гілках вивішують свої шати замість

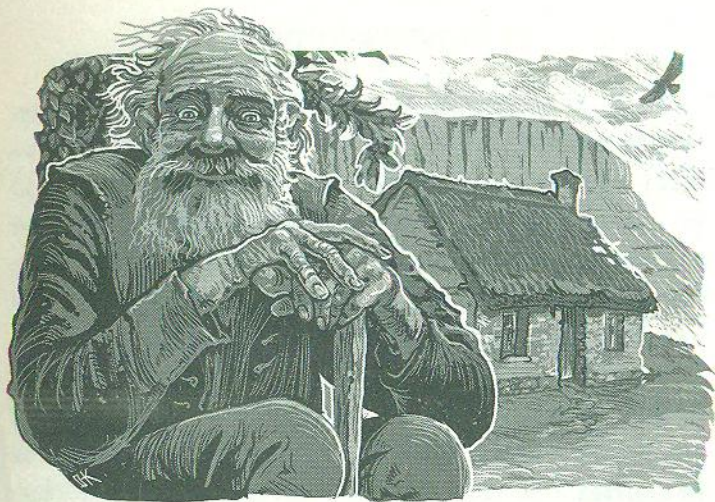

бойових прапорів. О кохана доню Сподівання і Пам'яті, побудь зі мною трохи!

1893

Я додав ще кілька розділів у дусі давніших⁶ і хотів би додати ще, але з віком людина дещо втрачає легкість мрій, починає обіруч хапатися за життя і дбати більше про плоди, ніж про квіти, — і, можливо, це й невелика втрата. У цих нових розділах, як і в давніх, я не додав від себе нічого, крім коментарів та одного-двох речень для містифікації, аби про угоду якогось бідного оповідача з дияволом та його посланцями чи подібною нечистю не довідалися його сусіди. Невдовзі видам велику книгу про спільноту фейрі і спробую зробити її досить системною та науковою, щоб заслужити на прощення за цю жменьку мрій.

1902

ОПОВІДАЧ

Чимало історій з цієї книжки розповів мені Падді Флінн, маленький ясноокий дідок, який жив у хижці на одну кімнату і з дірявою стріхою в селі Баллісодар, а це, як він зазвичай казав, «найблагодніше, — він мав на увазі, що там водилось найбільше фейрі, — місце в усьому графстві Слайго». Інші хоч і погоджувалися, але віддавали першість Драмкліффу чи Драмегейру⁷. Коли я вперше побачив Падді, він готував собі гриби, другим разом — спав під живоплотом, усміхаючись уві сні. Він майже завжди був веселий, хоча в його очах (бистрих, мов очі кролика, коли вони визирали зі своїх зморшкуватих западин) проступала меланхолія, і було її майже стільки ж, скільки й радості, — візіонерська меланхолія суто інстинктивних натур і тварин.

І все ж багато чого в житті його гнітило, бо йому, потрібно самотньому — через старість, дивакуватість і глухоту, — просто проходу не давали малі насмішники. Можливо, саме тому він завжди закликав радити й надіятися на краще. Наприклад, полюбляв оповідати, як Колумкілле⁸ розраджував свою матір.

— Як ти сьогодні, мамо? — спитав святий.

— Гірше, — відповіла мати.

— Хай завтра тобі буде ще гірше, — побажав їй святий.

Наступного дня Колумкілле прийшов знову і відбулась така самісінька розмова, а от на третій день мати відповіла:

— Краще, дякувати Богові.

І святий відказав:

— Хай завтра тобі буде ще краще.

Також Падді Флінн полюбляв оповідати, що Суддя однаково усміхається на Страшному Суді — коли винагороджує праведних і коли прирікає грішників на вічне полум'я. Падді мав багато дивних видінь, які утішали його чи засмучували. Я спитав його, чи бачив він коли-небудь фейрі, і він відповів:

— Чи ж вони мені не набридли?

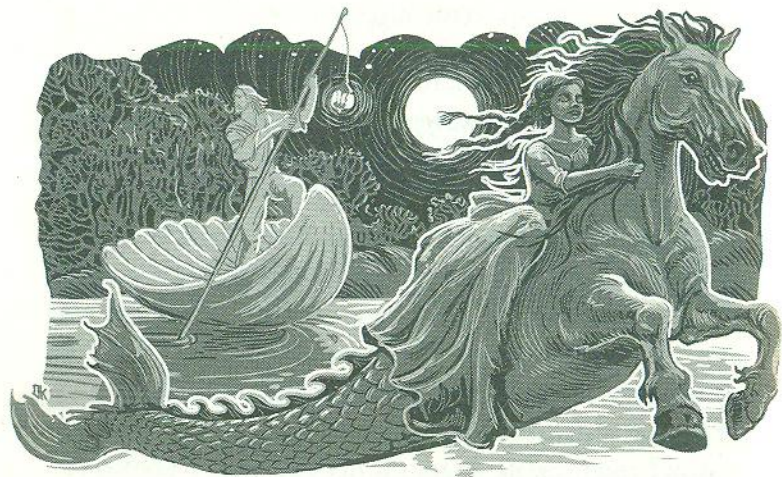
Також я спитав, чи бачив він колись банші⁹.

— Бачив, — відказав він, — отам на річці, вона біла по воді руками.

Цю оповідку Падді Флінна, зробивши кілька лексичних правок, я переписав із зошита, який по свіжій пам'яті майже списав почутими від нього опо-

відками і приказками. Тепер поглядаю на цей зошит зі скрухою, бо чисті сторінки в кінці вже ніколи не будуть заповнені. Падді Флінна вже нема, — один мій друг подарував йому велику пляшку віскі, і хоча Падді був переважно чоловіком тверезим, але така велика кількість спиртного неабияк його надихнула, тож він кілька днів не просихав, а тоді помер. Тіло його, змарніле від старости і злигоднів, уже не подужало стільки віскі, як могло замолоду. Був він видатний оповідач і, на відміну від наших звичайних письменників, знав, як переселити у свої історії усіх до одного мешканців Небес, Пекла та Чистилища, Країни фей та землі. Він жив не у вузькому світі, а був спроможний на не менш розлогі описи, ніж сам Гомер. Можливо, за його прикладом гели повернуться до прадавньої простоти і багатої уяви. Хіба література — це не висловлення настроїв за допомогою символу та сюжетного повороту? І хіба нема таких настроїв, що, аби їх висловити, Небеса, Пекло, Чистилище і Країна фей потрібні не менше, ніж ця ветха земля? Авжеж, хіба нема таких настроїв, яких і не висловити, якщо не знайдеться тих, хто насмілиться сполучити до купи Небеса, Пекло, Чистилище і Країну фей, чи навіть приробити звірячі голови до людських тіл, чи ввергнути людські душі в серцевину скелі? Рушаймо в путь, оповідачі, і хаймо усяку здобич, якої жадає серце, і не біймося. Усе існує, усе — правда, а земля — це лише трохи праху під нашими ногами.

ВІРА І НЕВІРА

Навіть у західних селах є такі, що сумніваються. Одна жінка повідала мені минулого Різдва, що не вірить ні в пекло, ні у привидів. Пекло, гадала вона, просто вигадав священник, аби людей на добро напучувати, а привидам, на її думку, не дозволено бродити з власної волі «манюю по землі», «зате фейрі існують, — додала вона, — і маленькі лепреко-ни¹⁰, і водяні коні¹¹, і пропащі ангели». Також я знав чоловіка з татуванням у вигляді індіанця-могавка на плечі, і в нього були такі самісінькі віра і невіра. Хоч би які там у кого сумніви, а в існуванні фейрі не сумнівається ніхто, адже, як сказав мені чоловік з могавком на плечі, «вони — самозрозумілі». Не цурається цієї віри навіть чиновницький розум.

Якось уночі років зо три тому зненацька пропала одна дівчинка-служниця з села Грейндж поблизу

ВІРА І НЕВІРА

звернених до моря схилів Бен-Балбену¹². В околиці відразу піднявся великий переполох, бо пішли чутки, що її вкрали фейрі. Подейкували, що один селянин довго намагався її відборонити, але фейрі таки взяли гору — і в його руках тільки й зосталося, що мітлище. Звернулися до місцевого констебля, і той відразу взявся обшукувати хату за хатою, а разом порадив спалити всю «букалон» (амброзію) на тому полі, де зникла дівчинка, бо ж «букалон» священна для фейрі. Цілу ніч селяни її палили, а констебль тим часом повторював заклинання. Як ідеться в цій історії далі, уранці дівчинку знайшли — вона собі гуляла по тому полю. Розповіла, що фейрі далеко завезли її на чарівному коні. Аж урешті вона побачила велику ріку і того чоловіка, який намагався її відборонити, — його несло течією в черепащі — отака-то заморока буває від тих фейрівських чарів. Дорогою дівчинка почула від тих своїх супутників імена кількох своїх односельців, які невдовзі мали померти.

Певно, констебль мав рацію. Краще безоглядно вірити в безглуздя з крапелькою правди, ніж заперечувати, аби заперечувати, і правду, і безглуздя, бо так у нас не лишається й очеретяної скіпки, щоб освітити собі шлях, ані навіть жоден тьмянний блудний вогник не затанцює перед нами на болоті, — і мусимо тоді навпомацки пробиратися крізь велику порожнечу, де водяться почварні демони. А зрештою, хіба так уже зле, що ми бережемо в наших вогнищах та наших душах трохи вогню і радо